

Dramatisk dansk

Mette Toft

Indvandrerlærer, cand.mag. i japansk og dansk.
Sprogcenter Nordsjælland.

At tilegne sig et nyt sprog som voksen, er, i modsætning til hvad mange politikere synes at mene, en dramatisk affære. Ja, selv blandt kolleger møder man ikke sjældent den holdning at spor 3-kursisterne jo ikke er noget problem; de lærer det nærmest af sig selv. Heri er jeg helt uenig: *Alle kursister - og ikke mindst de målrettede spor 3-kursister* - har krav på den mest professionelle sprogundervisning der findes på markedet. De højtuddannede indvandreres problemer med at finde beskæftigelse på grund af for dårlige dansk kundskaber, også på områder, lægernes f.eks., hvor der er mangel på arbejdskraft, tyder på at sprogcentre ikke i alle henseender gør det godt nok.

At tilegne sig et nyt sprog indebærer noget så dramatisk som at genskabe sin personlighed inden for rammerne

af målsproget og den tilhørende kultur. Herunder at ommøblere taleorganerne og øverste etage. Hverken mere eller mindre.

Naturtalentet

Én enkelt gang er jeg i løbet af fem års virke som indvandrerlærer stødt på et ægte naturtalent når det gjaldt sproginlæring. Her taler vi ikke om mere eller mindre veludviklet sprogøre, men om en, må man tro, helt usædvanligt velbevaret barnlig evne til umiddelbart og ureflekteret at indoptage et nyt sprogs fonetiske og grammatiske system.

Denne kursist dumpede ind i hvad der i dag ville hedde en spor 3-klasse, som jeg møjsommeligt havde ført frem til et øvre mellemtrin (på vej mod den daværende test 2), og hun var umiskendeligt

dygtig. Men når vi under øvelser og rettelser i klassen gjorde brug af det grammatiske metasprog som vi havde indarbejdet undervejs, og uden hvilket såvel kursister som lærer havde været på herrens mark, blev hun fjern i blikket. Det sagde hende tydeligvis ikke så meget. Men hvordan kan man blive så dygtig til dansk, uden at vide noget om grammatik? ville den vantro lærer og sikkert også mange af de hårdtarbejdende medkursister vide. Forklaringen var enkel: Hun kunne *høre* om noget var rigtigt eller forkert, sagde hun.

Nu nærmer vi os så endelig emnet for dette nummer af Sprogforum, nemlig Sprogundervisning og litteratur. For allerede i præsentationen af sin personlige og dansksproglige baggrund kom lige præcis denne kursist med en kritik af den sprogundervisning hun hidtil havde modtaget, en kritik der rettede sig mod brugen af H.C. Andersens eventyr på et, syntes hun, for tidligt tidspunkt i undervisningsforløbet. Og netop fordi den kom fra hende, som sandsynligvis ville gøre udmærkede fremskridt uanset hvilken undervisning hun blev udsat for, gjorde den også et stort indtryk på mig. Hvis *hun* mente at H.C. Andersen, selv i den letlæsningsudgave der uden tvivl har været tale om, var for stor en mundfuld og malplaceret på et begyndertrin, hvordan måtte da ikke den mere gennemsnitlige kursist have oplevet det?

Men at H.C. Andersen så absolut *kan* have sin berettigelse - på rette tid og sted - i undervisningen i dansk som andetsprog, fik jeg dog uigendriveligt bevis for et par år senere.

Eventyr - en sprogscolekomedie om kærlighed frit efter H.C. Andersen

I foråret 2000 blev eventyrdigteren pludselig voldsomt aktuel i en spor 3-klasse på trin 2 slut-niveau, som jeg havde fulgt gennem et års tid. Ikke blot blev han læst først på let dansk og så i original; nej, han endte såmænd på de skrå brædder - og hele historien kom i byens avis! At det skulle være sådan, var en beslutning som læreren kun havde ringe indflydelse på. Hvad der naturligvis ikke er ensbetydende med at læreren ikke havde en dagsorden.

Det er en kedelig kendsgerning at den typiske kursist ikke anvender dansk uden for sprogskolen i nær den grad som vi faktisk forudsætter i vores undervisning. Det er et indviklet problem som jeg ikke skal tage op her. Sikker er det at vi her har en kilde til daglig frustration på både lærer- og kursistside over manglende resultater.

Derfor bliver det ekstra vigtigt at vi jævnligt minder os selv om virkelighedens benhårde krav om sprogfærdighed og giver kursisterne mulighed for at få sproglige udfordringer. Det kan bl.a. lade sig gøre i projektarbejdsformen, som ifølge den nye bekendtgørelse skal inddrages i undervisningen på såvel spor 2, trin 2 som på spor 3, trin 2, 3 og 4.

Den omtalte klasse fungerede optimalt socialt; men begynderundervisningens motiverende følelse af at gøre fremskridt dag for dag var afløst af en vis mæthed. Den uheldige indflydelse af det manglende dansksproglige enga-

gement uden for skolen blev tydeligere for hver dag der gik. Noget måtte der gøres! Efter sommerferien skulle holdet rykke op på trin 3, hvor undervisningen må målrettes Almenprøve 2 der vinker ni måneder forude. Men her og nu havde vi chancen for at gøre noget der kunne blive et vendepunkt for den lidt for tilbagelænedede flok.

I et forsøg på at komme passiviteten til livs besluttede jeg med bekendtgørelsen i hånden at kaste kursisterne ud på dybt vand. De skulle lave et projekt - det sagde bekendtgørelsen - så nu kunne de jo begynde med at diskutere hvilken form og hvilket indhold det skulle have. Værsgo!

Som ved et trylleslag var engagementet der, for nu gjaldt det at få indflydelse på hvad det var man ville beskæftige sig med hele resten af semestret. Selv de mest tilbageholdende kunne pludselig gøre deres synspunkter gældende, og det var fascinerende fra sidelinien at iagttage hvordan gode argumenter for det ene eller det andet projekt flyttede stemmer.

Snart var der udbredt enighed om at

satse på et teaterprojekt; det var et gruppeprojekt, det var udadvendt, og man kunne arbejde med udtalen. Efter yderligere en mødegangs livlig diskussion om *hvad* man skulle spille, faldt valget på H.C. Andersens eventyr. For det første fordi man dermed håbede at nå et aldersmæssigt bredt sammensat publikum, for det andet fordi det var nogenlunde overkommeligt at gå til og for det tredje fordi det faktisk for et flertal af kursisterne syntes at ligge

temmelig meget lige for. (Kun én kursist insisterede på at det skulle være individuelle skriftlige projekter, og at han skulle skrive om motorcykler. Han endte med at flytte klasse).

For at gøre en lang historie kort: Knap tre måneder senere var fire af H.C. Andersens eventyr, *Prinsessen på ærten*, *Svinedrengen*, *Hvad fatter gør, det er altid det rigtige* og *Den standhaftige tinsoldat*, blevet forvandlet til en 55 minutter lang teater-forestilling: *Eventyr - en sprogscolekomedie om kærlighed*, frit efter H.C. Andersen, som opførtes tre gange i Helsingør Teaterhus lige inden sommerferien. Ikke at forløbet var uden sindsoprivende momenter: Prinsessen fik arbejde som servitrice midt i det hele og en ny måtte hentes ind udefra; svinedrengens storetå måtte gennem en mindre operation; kejserens kone skulle føde; og så eksploderede lydanlægget dagen før premieren! Men sådan skal det vist nok være i den branche, før det bliver godt.

Man kan selv tænke sig til alle de mangeartede, reelle kommunikative opgaver der skal løses i forbindelse med

planlægningen og alt det praktiske omkring en sådan opsætning, både internt på holdet og eksternt i forhold til det omgivende lokalsamfund. Man kan også let forestille sig det grundige tekstarbejde det involverer. Ligesom det er indlysende at man næppe finder et mere krævende forum at afprøve sine udtalefærdigheder i.

Det var ikke til at tage fejl af at hver eneste kursist voksede med opgaverne. Deres oplevelse af kompetence og succes var velfortjent - og også det fornemmeste formål med alt besværet. Og så det bedste af det hele fra pædagogens synspunkt: Under arbejdet med rollerne sprang den sproglige opmærksomhed, ned til den mindste nuance i betoning, som en liflig kilde fra kursisterne selv.

Spørger man mig, burde denne måde at arbejde med litteratur i sprogundervisningen på have en langt mere fremtrædende plads end den har i dag, og dramaprojekter burde være fast inventar i sprogcentrenes undervisningstilbud.